

Edebiyat dergileri ölüyor

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Eskiden her defasında büyük bir özlemle beklenen ve büyük bir heyecan kaynağı olan ay başları aynı havaya sahip değil. Çünkü, edebiyat dergileri eski güçlerini ve etkinliklerini yitirdiler. Canlı, üretken, daima bir sonraki

kuşağın bir öncekiyle çarpıştığı bu alan artık bomboş.

Bu durum, daha nesnel bir açıdan ele alınacaksa edebiyatın konumu, daha öznel bir değerlendirmeye söylenecekse 'gençlikle' ilgilidir. Edebiyat, kabul etmek gerekir ki, bir gençlik işidir. Bu, edebiyat gençlerin yaptığı bir şeydir anlamına gelmez. Edebiyatın bizatihi kendisi bir gençliktir. Gelenekle kurduğu bağ ne olursa olsun edebiyat bir yadsıma, dışlama ve yenilenme sorunudur. O nedenle de edebiyat dergileri daima canlı ve heyecanlıdır. Bir yaş durumu olan gençlik buna elbette katkıda bulunabilir. O dergilerin hırçınlık dozu daha yüksek, hareketi daha fazla, iddiası daha katıdır. Şimdi, erişilebilen hemen her şeye bakmama karşın edebiyat dergilerini her iki yönden de eksik gördüğümü

söylemeliyim. Bu, belki benim gençliğimi yitirmemle ilintilidir; ama gene de işin açıklanmayı gereksinen bir yanı var gibi. O da ancak edebiyatın konumuna ve anlamına dönük bir tartışmanın içinden çıkabilir.

Edebiyat, yalnız Türkiye'de değil dünyanın her yerinde geriliyor. Fakat, bu daha ziyade edebiyatın 19. yüzyılda ortaya çıkan kitleliliğiyle ve kitle kültürüyle ilgili bir sorun. Gazetecilikle atbaşı gitmiş bir edebiyatın yığınlara dönük yanı özellikle görselliğin gelişmesiyle birlikte yavaş yavaş eridi. Bununla birlikte, gerek bu durum gerekse 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan yeni akım ve yönelimler edebiyatın çok daha ilginç bir noktada billurlaşmasına da yol açtı. Görselliğin daralttığı edebiyat alanı, soyut, erden, el değmemiş ve kabul etmek gerekir ki, çok daha güç bir yazı anlayışını gündeme getirdi.

Her şeye rağmen edebiyatı tercih eden okur artık çok incelmış ve iletişimin içinden değil, 'yazı'nın kendisine ait hallerin içinden doğan bir edebiyatı tercih etmeye başladı. Bu, önce 'bilgi akışı' gibi tekniklerin, daha sonra da 'Yeni Roman' gibi akımların desteğinde gelişti. Bugünün edebiyatı 'bilgi verme', 'iletişim' gibi tüm yan işlevlerden

sıyrılmış bir sentez olarak ortada duruyor. Elbette, yazının, görselliğin imleri ve imgeleri de dahil olmak üzere, her şeyi kullanan ve dönüştürerek yeniden üreten dokusu edebiyatın yepyeni bir anlayışla üretilmesine de önyak oluyor. Artık belki daha dar, fakat yöntem ve üslup olarak da, içerik olarak da çok daha yoğun bir edebiyat var karşımızda. Dünyadaki edebiyat dergiciliği de sorunu buradan kavriyor. Daha incelmış ve özgüleşmiş bir dergicilik bu. Ama, bizdeki dergicilik bu yaklaşımı benimsemiyor. Çünkü, dergicilik hâlâ 19. yüzyılın toplumcu anlayışına saplanıp kalmış bulunuyor. O zaman da bir arkaizmin içinden konuşuyor.

Türkiye'de edebiyat hep işlevsel olmayı kendisine hedef aldı. Daima 'müeddep' oldu. Oysa, edebiyat hayatın içinden türeyen bir şey olsa da aslında hayatın bittiği yerde başlayan bir şeydir. Bunun gerektirdiği metafizik soyutlanmayı bizim edebiyatımız çok az önemsemi. Dolayısıyla, hayatla bağlarını koparıp sosyolojik gerçeğini yitirdi. Ötekini bilemediği için de küllerinden doğamadı. Oysa bunun koşulları mevcuttur. 'Yeni' edebiyat öğrenildikçe yeni bir dergicilik de gelişecektir.